

3.ks.: Muhtelif sahifelerden örnekler verilmek suretiyle metin tavsifine ayrılmıştır.

4.ks.: *Kitāb al-Şifa*'nın Hain—Reichling, Proctor v.s. gibi tanınmış inkunabel kataloglarında hizalarında yazılı bulunan numaralarla kayıtlı olduğunu,

5.ks.: Misalde bibliyografik künyesi verilen ve tavsifi yapılan *Kitāb al-Şifa*'nın hangi kütüphanelerde bulunduğunu şehir ve kütüphane adlarıyla beraber bildirmektedir.

Tamamlanmasını çok arzu ettiğimiz bu kıymetli katalogun (1940) ta çıkmış olan 8. cildi (Fredericis) e gelmiştir.

*Gesamtkatalog der Wiegendrucke*'nin ilk altı cildine ait tashih ve ilâveler, Tommaso Accuti'nin hazırlamış olduğu *Editiones saeculi XV pleraque bibliographis ignotae. Annotationes ad opus quod inscribitur "Gesamtkatalog der Wiegendrucke" voll. I-IV* ve *Aliae editicnes saeculi XV pleraque nondum descriptae. Annotations ad opus cui titulus "Gesamtkatalog der Wiegendrucke "voll I-VI* adlı eserlerinde bulunabilir.

Zengin inkunabel koleksiyonları bulunan kütüphanelerin en mühimleri Bibliothèque Nationale, Paris; Bayerische Staatsbibliothek, Münih ve British Museum, Londra'dır. Cambridge Üniversite Kütüphanesi, John Rylands Library, Manchester; Library of Congress; Pierpor Morgan Library, New York; Annmary Brown Memorial, Providenc; Henry Huntington Library, San Gabriel'de de kıymetli inkunabel koleksiyonları mevcuttur.

Bibliographical Society of America'ya ait bir komisyon marifetiyle Amerikan kütüphanesinde bulunan inkunabellerin sayımı yapılmış ve ilk sayım neticesi 1919 da yayımlanmıştır. Buna göre Amerika'da 13200 adet inkunabel bulunmakta olup bunlar 6640 çeşittir. Meksika ve Kanada'yı da dahil eden ikinci sayımda (1940) bu üç memlekette 35.232 inkunabel tesbit edilmiştir.

British Museum ve Bodleian Kütüphanelerinde mevcut 10.000 çeşitli inkunabelden 4.100 ü İtalya, 3.400 ü Almanya, 1.000 i Fransa, 700 ü Benelux devletleri, 400 ü İsviçre, 150 si İspanya ve Portekiz, 50 si Avrupa'nın diğer memleketlerinde ve 200 ü de İngiltere'de basılmıştır. Bu rakamlar bize XV. asırda matbaacılığın hangi memleketlerde daha çok geliştiği hakkında bilgi vermektedir.

Türkiye'de XV. asırda ne kadar kitap basıldı: matbaacılığın çocukluk devri ürünleri arasında Türkiye'de basılmış inkunabeller-

kezlerinin çalışmaları hakkında bir konferans tertibi yoluna gidilmesi, bibliyografyaların faydalarını gösteren bir filmin hazırlanması, bibliyograflara tahsis edilmiş olan bursların çoğaltılması tavsiye edilmiştir. Komite bilhassa Unesco'nun mevcut bibliyografya millî grupları ile münasebetlerini sıklaştırmasını ve onlara çeşitli hususlarda yardım etmesini şayanı arzu görmüştür.

İlmî dokümantasyon konusunda Komite şu teklifleri ileri sürmüştür:

Unesco, Mısır'da, Arap memleketleri ve komşu memleketler arasında tertip edilecek olan staja yardım etmelidir.

Unesco'nun Müsbet ilimler Bölümü, ilmî ve teknik dokümantasyon merkezleri temsilcilerini bir araya toplıyarak kullandıkları bibliyografik usuller hakkında fikir teatilerine imkân verecek bir konferans tertibi imkânlarını araştırmalıdır.

Sosyal ilimler dokümantasyonu konusunda ve bilhassa Orta Şark'ta sosyal ilimler dokümantasyonu konusunda, Unesco'nun Sosyal İlimler Bölümü, Sosyal İlimler Dokümantasyonu Milletlerarası Komitesi ile işbirliği yaparak Orta Şark memleketleri için bir tetkik stajı hazırlama çarelerini aramalıdır.

II- *Milletlerarası bibliyografyalar*: Geçen senelerde Unesco, Oslo Kıralityet Kütüphanesi ile bir mukavele akdetmiş ve Unesco'nun neşrettiği veya Unesco tarafından malî yardım gören milletlerarası bibliyografyaları tetkik ettirmişti. Komitenin bu yılki toplantısında bu rapor tetkik edilmiş ve neticede Unesco'nun bibliyografik faaliyetler sahasında takibedeceği prensipler tesbit edilmiştir. Bundan böyle Unesco yeni bir bibliyografya bahis konusu olduğu zaman aşağıdaki hususları nazarı itibara alacaktır:

Bu bibliyografya Unesco'nun gayelerine hangi ölçüde hizmet edecektir?

Hakikaten bir bibliyografik ihtiyaca cevap vermekte midir ve bu sahada yapılmış veya yapılmakta olan bir teşebbüs mevcut mudur?

İlmî veya teknik vasıfları nelerdir?

Entellektüel seviyesi ne merkezdedir ve hitap ettiği zümrenin ihtiyaçlarına uydurulmuş mudur?

Periyodik bir bibliyografya mevzuubahis olduğu takdirde bu,

muayyen veya ciddî bir program icabı mıdır ve devam ettirilmesi için gerekli tedbirler alınmış mıdır?

Unesco, salâhiyetli müessese veya şahıslarla mukavele yapmak veya bazı teşekküllere maddi yardımda bulunmak suretiyle yeni bibliyografyalar vücutte getirilmesine çalışabilir. Ancak bu bibliyografyaların yukarıda sayılan şartları haiz olması lâzımdır. Unesco bizzat kendisi, tek bir müessesenin veya mütehassısın yapmağa muktedir olmadığı ve milletlerarası bir işbirliğini icabettiren bibliyografik çalışmaları ve bir de Unesco'nun herhangi bir programının gerçekleşmesi için zarurî olan ve diğer bir müessesenin istenen zamanda yetiştirmesine imkân olmıyan bibliyografyaları hazırlar.

Bundan başka Unesco bizzat hazırladığı veya mukaveleler imzalıyarak hazırlattığı bibliyografyaların neşir işini üzerine alabilir. Ancak bu sonuncuların ticarî bir firma veya bir ilim derneği vasıtasıyla neşrine imkân bulunmadığının tevsik edilmesi lâzımdır.

İhtisas bibliyografyaları konusunda da çeşitli tavsiyeler ileri sürülmüştür. Bu tavsiyelerden biri milletlerarası ihtisas teşekküllerinin kendi sahalarında mevcut olan bibliyografik boşlukları Unesco'ya haber vermelerinin ve bu durumun ıslahı için çarelerin neler olduğunun gösterilmesinin teminini hedef tutmaktadır. Bu boşluk bazı meselelerin birden fazla ihtisas sahasını ilgilendirmelerinden ileri geliyorsa, Unesco, müşterek çalışma grupları tesisi yoluna gitmelidir.

Komite bilhassa milletlerarası ihtisas bibliyografyalarının milletlerarası karakterinin doğru olduğu kanaatine varmış ve millî bibliyografya servisleri vasıtasıyla milletlerarası bibliyografyalara iştiraki artırmanın doğru olacağı temennisini izhar etmiştir.

*III- Mukaveleler:* Komite, Unesco'nun ancak mukaveleler sayesinde yaptırabileceği çalışmaları gerçekleştirmek için kâfi malî imkânlara sahip olmazsa vazifesini lâyıkı veçhile yapamayacağı hususu üzerinde durmuştur. 1955-1956 yıllarında mukavelelere ayrılan para miktarı azaltılmıştı. Komite bu miktarın 1957-58 bütçesinde hiç olmazsa eski şekline yükseltilmesi temennisinde bulunmuştur.

1956 senesinde imzalanmış olan mukaveleler şunlardır:

1- Lâtin Amerika'da çıkmakta olan Periyodiklerin listesi; 2- Dünyada yapılmakta olan bibliyografik çalışmalar (Bu raporlar her sene muntazaman neşredilmektedir) 3- Kâfi derecede gelişmemiş

memleketlerin bibliyografya gruplarına yardım (Mısır: Arapça olarak hazırlanmış referans kitaplarının bibliyografyalarının hazırlanması; İran: Dünya memleketleri kütüphanelerinde mevcut farsça yazmaların kataloğu; Meksika: İspanyolca hazırlanmış çocuk kitaplarının bibliyografyası).

Verilen kararlar arasında 1956 yılında kâfi derecede gelişmemiş memleketlerin bibliyografya gruplarına daha büyük ölçüde yardım yapılması ve senelik bibliyografik faaliyetlerin tesbit edilebilmesi için yeni mukaveleler hazırlanması hususunda da anlaşmalar yapılması kararları mevcuttur.

Bundan sonra âza adedinin 12 yerine 14 e çıkarılması ve Komite toplantılarının her sene değil, iki senede bir yapılması gibi dahilî nizamnameyi tadil eden hususlar üzerinde görüşmeler olmuş ve Komite 1955 yılı toplantılarına son vermiştir.